

TWIERDZA BOYEN W GIŻYCKU

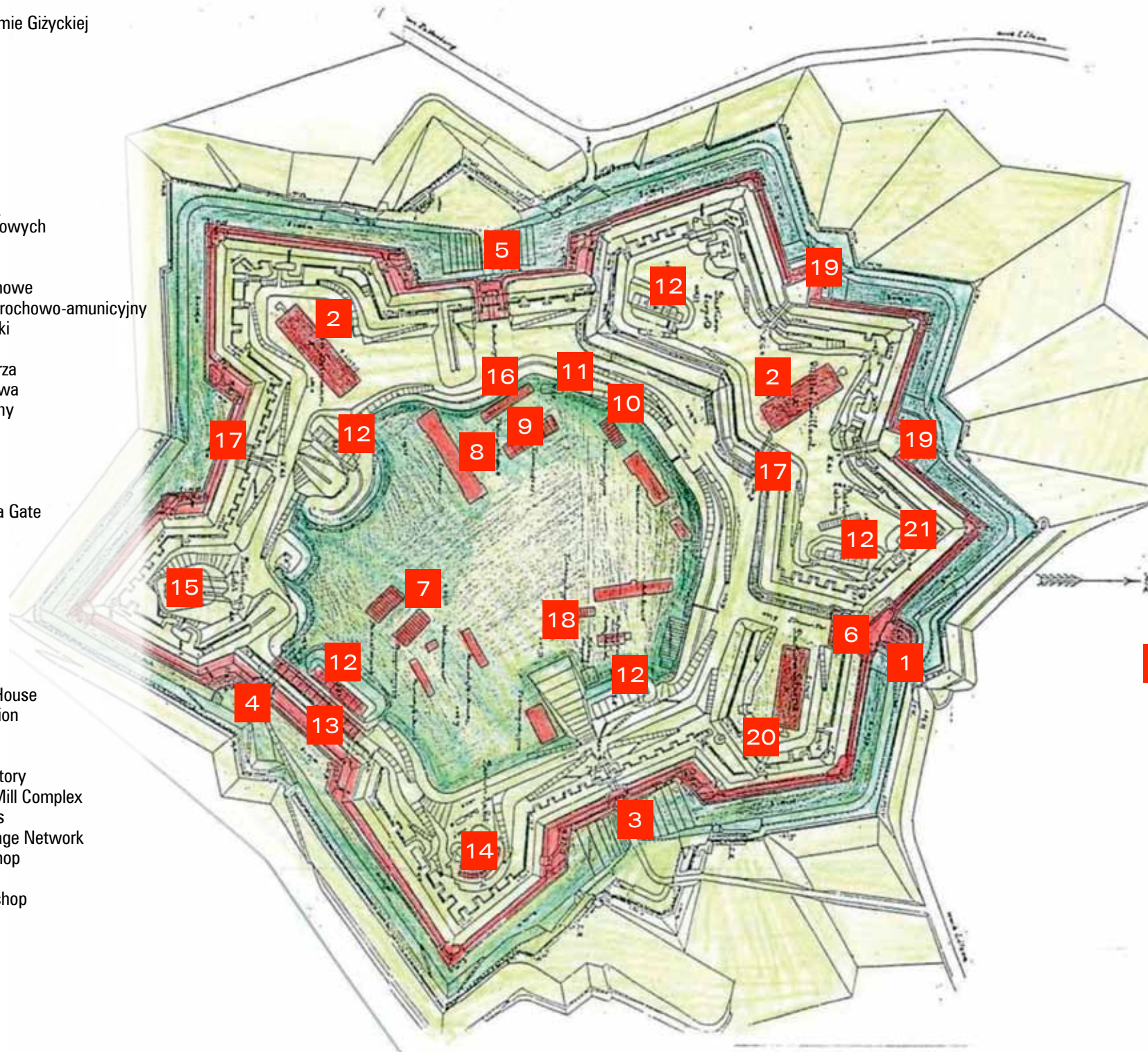

THE BOYEN FORTRESS OF GIŻYCKO

1. Kaponiera przy Bramie Giżyckiej
2. Koszarowiec
3. Brama Prochowa
4. Brama Wodna
5. Brama Kętrzyńska
6. Brama Giżycka
7. Spichlerze
8. Arsenał
9. Sala ćwiczeń
10. Stajnia z wozownią
11. Stacja gołębi pocztowych
12. Schron piechoty
13. Kompleks piekarni
14. Laboratorium prochowe
15. Główny magazyn prochowo-amunicyjny
16. Warsztat artyleryjski
17. Poterna
18. Warsztat zbrojmistrza
19. Kaponiera kleszczowa
20. Warsztat amunicyjny
21. Schron pogotowia

1. Caponier at Giżycka Gate
2. Barracks
3. Gunpowder Gate
4. Water Gate
5. Kętrzyn Gate
6. Giżycko Gate
7. Granaries
8. Arsenal
9. Exercise Building
10. Stable and Coach House
11. Carrier Pigeon Station
12. Wartime Barracks
13. Bakery Complex
14. Gunpowder Laboratory
15. Main Gunpowder Mill Complex
16. Artillery Workshops
17. Underground Passage Network
18. Armourer's Workshop
19. Attached Caponier
20. Ammunition Workshop
21. Emergency Shelter

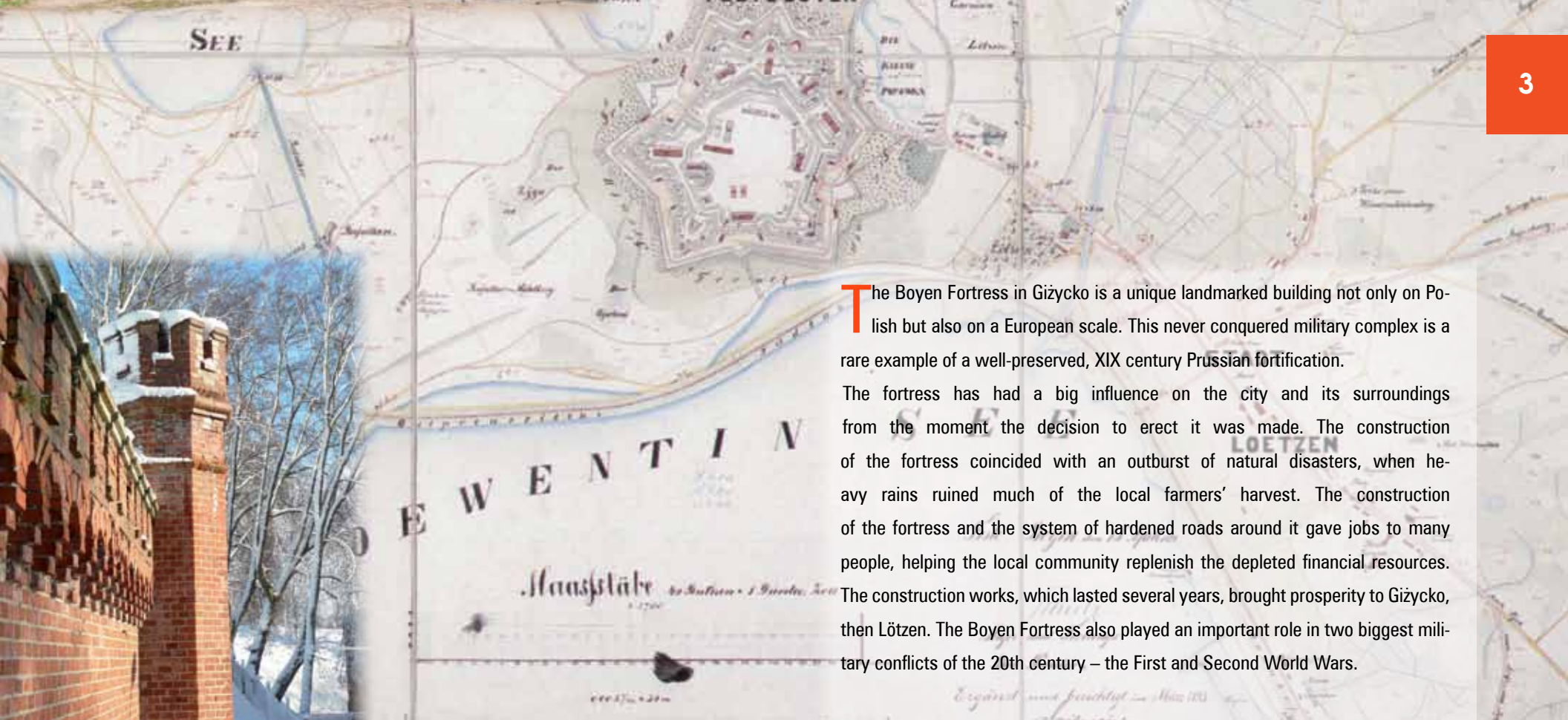

TZENSCHÉ

Twierdza Boyen w Giżycku to unikatowy zabytek architektury na skalę nie tylko Polski, ale i Europy. Ten nigdy nie zdobyty obiekt fortyfikacyjny, stanowi rzadki przykład dobrze zachowanej nowopruskiej szkoły fortyfikacyjnej z połowy XIX w. Już od podjęcia decyzji o budowie, twierdza wywierała duży wpływ na życie miasta i okolic. Pierwsze prace budowlane przypadły na czas klęsk żywiołowych, kiedy obfite deszcze pozbawiły okolicznych rolników znacznej części plonów. Udział w pracach przy budowie twierdzy, czy przy rozbudowie dróg bitych w okolicy, pozwalał miejscowej ludności na uzupełnienie uszczuplonych dochodów. Trwająca kilkanaście lat budowa przyniosła mieszkańcom Giżycka (wówczas Lötzen) i okolic czas prosperity. Twierdza Boyen odegrała też ważną rolę w dwóch największych konfliktach zbrojnych XX w. – I i II wojnie światowej.

The Boyen Fortress in Giżycko is a unique landmarked building not only on Polish but also on a European scale. This never conquered military complex is a rare example of a well-preserved, XIX century Prussian fortification. The fortress has had a big influence on the city and its surroundings from the moment the decision to erect it was made. The construction of the fortress coincided with an outburst of natural disasters, when heavy rains ruined much of the local farmers' harvest. The construction of the fortress and the system of hardened roads around it gave jobs to many people, helping the local community replenish the depleted financial resources. The construction works, which lasted several years, brought prosperity to Giżycko, then Lötzen. The Boyen Fortress also played an important role in two biggest military conflicts of the 20th century – the First and Second World Wars.

Przyczyny i okoliczności powstania Twierdzy Boyen

Po rozbiorach Polski pod koniec XVIII w. i włączeniu do Prus Pomorza oraz Warmii przestała istnieć zachodnia granica Prus Wschodnich. Obszar ten był broniony przez twierdze Gdańska (Wisłoujście), Malborka i Elbląga, jednak wojny napoleońskie początku XIX w. pokazały, jak słabo bronione są wschodnie granice Prus. Spośród ponad 20 istniejących twierdz tylko nieliczne były w stanie stawić opór wojskom francuskim. W tej sytuacji władze państwa pruskiego zarządziły przegląd możliwości obronnych kraju. Pruscy wojskowi dostrzegli unikalne położenie Giżycka na przesmyku między jeziorami Niegocin (niem. Löwentinsee) i Kisajno (niem. Kisainsee), które dawało szansę na skuteczną obronę pruskiej granicy przed ewentualnym atakiem ze wschodu.

„Prowincja Prus Wschodnich jest najbardziej narażoną częścią państwa pruskiego” – pisał w 1817 r. gen. Karl von Grolman¹, proponując umocnienie przesmyku

między jeziorami w Giżycku. Przez kolejnych kilkadziesiąt lat nie podjęto jednak konkretnych działań inwestycyjnych, aby nie drażnić Rosji. Zmiany nastąpiły dopiero w latach 40. XIX wieku, kiedy na pruskim tronie zasiadł Fryderyk Wilhelm IV. W tym czasie nastąpiło pogorszenie relacji politycznych z Rosją, a ministrem obrony po raz kolejny został generał Hermann von Boyen, który uchodził za zwolennika wzmocnienia obrony wschodnich granic państwa.

Powołana przez króla komisja miała za zadanie znaleźć najlepszy sposób na wzmocnienie wschodniej granicy. W swych zaleceniach dla członków komisji Fryderyk Wilhelm IV podkreślał szczególną rolę giżyckiego przesmyku między Wielkimi Jeziorami Mazurskimi, „ponieważ odpowiada on wspomnianym wcześniej potrzebom nie tylko z racji swego naturalnego położenia, lecz zarazem uniemożliwi wrogowi usadowienie się na ważnym odcinku jezior mazurskich i wyjście stamtąd na skrzydło każdego zgrupowania na granicach”².

² ibidem

¹ cyt. za R. Kempa, „Twierdza Boyen w Giżycku”, Giżycko 2013, s. 7 i 8

The reasons and circumstances behind the building of the Boyen Fortress

Following the partitions of Poland at the end of the 18th century, and the annexation of Warmia and Pomerania to Prussia, the western border of East Prussia ceased to exist. Although the region was protected by the strongholds of Gdańsk (Wisłoujście), Malbork and Elbląg, the Napoleonic wars of the 19th century proved that the eastern border of Prussia was ill-protected. Of the total of 20 fortresses, only a handful were capable of resisting the French troops. Therefore, the Prussian authorities ordered an inspection of the state's defences. The Prussian military strategists discovered the unique location of Giżycko on an isthmus between lake

Niegocin (then Löwentinsee) and lake Kisajno (then Kisainsee), which created an opportunity for effective protection of the Prussian border against a potential attack from the East.

"The province of East Prussia is the worst defended part of the state" – wrote General Karl von Grolman in 1817¹, advocating strengthening of the isthmus between the lakes in Giżycko. However, to avoid provoking Russia, no investments were made to this effect for several years to follow. The situation did not change until 1840s, when Frederick William IV ascended to the throne of Prussia. By around the same time, the relationships with Russia had deteriorated, and the office of the minister of defence had been entrusted (for the second time) to General Hermann von Boyen, who supported the idea of strengthening the state's eastern border.

The king appointed a committee whose task was to find the best way to strengthen the eastern border. In his recommendations to the members of the committee, Frederick William IV stressed the importance of the isthmus between the Great Masurian Lakes, claiming that "not only does it meet the aforementioned needs because of its location, but it also prevents the enemy from establishing control over the Masurian lakes, and from attacking the border troops"².

¹ As cited in R. Kempa, „Twierdza Boyen w Giżycku”, Giżycko 2013, p. 7 and 8

² ibidem

W 1842 r. król Fryderyk Wilhelm IV zatwierdził plan budowy twierdzy według projektu generała von Astera, zakładającego powstanie fortyfikacji zdolnej pomieścić 2 500 żołnierzy. Inwestycja rozpoczęła się we wrześniu 1844 r., kiedy generał Hermann von Boyen położył na placu budowy kamień węgielny. W 1846 r. Fryderyk Wilhelm IV nadał twierdzy nazwę Feste Boyen (Twierdza Boyen).

Ludwig Leopold Gottlieb Hermann von Boyen (1771-1848)

Feldmarszałek Armii Prus, dwukrotny minister wojny (1814-1819, 1841-1847). Po przedwczesnej śmierci swoich rodziców w 1784 r. wstąpił do armii w Królewcu. Brał udział w rozbiorach Polski jako adiutant generała Johanna von Günthera. Na początku XIX w. aktywnie zaangażowany w dyskusje o reformie i przyszłości pruskiej armii jako współpracownik Gerharda von Scharnhorsta. W 1813 r., w trakcie wojen napoleońskich, towarzyszył armii rosyjskiej w przemarszu z Kalisza do Saksonii. W 1814 r. po raz pierwszy został ministrem wojny, wprowadzając m.in. powszechną służbę wojskową. W 1819 r. zrezygnował z funkcji ministra, przez następne 21 lat pozostając osobą prywatną. Po wstąpieniu na tron Fryderyka Wilhelma IV wrócił do służby publicznej jako minister wojny. W 1846 r. jego imieniem nazwano twierdzę w Giżycku, a w 1847 r. został mianowany feldmarszałkiem.

Charakterystyka Twierdzy Boyen

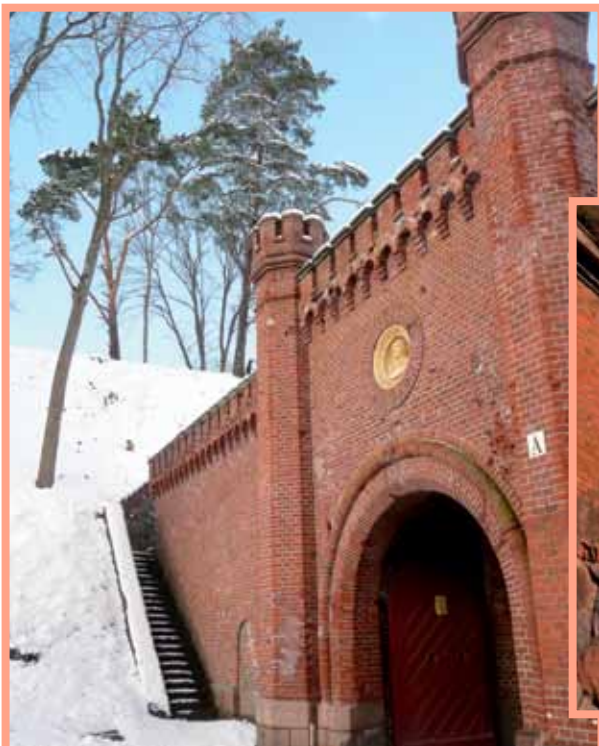
Budowniczo twierdzy wzniesli ją na planie nieregularnego sześcioboku wpisane w okrąg o promieniu 316,34 m. W narożach sześcioboku znajduje się sześć bastionów, z których trzy otrzymały imiona generała von Boyena: Leopold, Ludwig, Herman, zaś pozostałe trzy nazwano Prawo (Recht), Światło (Licht), Miecz (Schwert) – nazwy te wzięły się od rodzowego zawołania generała. Na terenie twierdzy znajduje się sześć frontów obronnych położonych na trzech poziomach:

- najwyższym (147 m n.p.m) – wały donżonu,
- pośrednim (142 m n.p.m) – bastion Miecz,
- najniższym (133-137 m n.p.m) – pozostałe fronty.

Za rok zakończenia budowy można uznać 1856 r., choć kolejne budowle powstawały i później. Do tego czasu ukończono:

- kaponiery donżonu (1847 r.),
- Bramę Prochową (1848 r.),
- obwałowania frontów niskich (początek lat 50. XIX w.),
- Bramy Kętrzyńską, Giżycką ze zwodzonym mostem, Prochową, raweliny z kaponierami przed frontami III i IV (1851-1852),
- Bramę Wodną (1853 r.), służącą zaopatrywaniu twierdzy poprzez kanał prowadzący od jeziora Niegocin.

W latach 1854-55 twierdzę otoczono murem Carnota, którego obwód wynosi 2 303 m. Lata 1850-1856 to czas budowy koszar, budynku komendantury oraz budynków gospodarczych. Do 1860 r. na terenie twierdzy wybudowano także dwa spichlerze, których drewnianą konstrukcję przeniesiono z Fortu Lyck powstałego w latach 1784-86 na wyspie na Śniardwach.

In 1842, king Fredrick William IV approved the plan to erect the fortress according to a design by General von Aster. The fortress was to be manned by 2,500 troops. The investment commenced in September 1844, when General Herman von Boyen laid the foundation stone at the construction site. In 1846, Fredric William IV christened the fortress Feste Boyen (Boyen Fortress).

Ludwig Leopold Gottlieb Hermann von Boyen (1771-1848)

A Prussian Army Field Marshal, Minister of War between 1814-1819 and 1841-1847. Following premature death of his parents in 1784, he joined the army in Königsberg. He participated in the partitions of Poland in the rank of an adjutant to General Johann von Günther. At the beginning of the 19th century he was actively involved in the discussion over the reform and future of the Prussian army, acting as an assistant to Gerhard von Scharnhorst. In 1813, during the Napoleonic wars, he accompanied the Russian army during its march from Kalisz to Saxony. In 1814, he was put in charge of the Ministry of War. During his term of office, military service became obligatory. He stepped down in 1819 and remained outside the public service for 21 years. He was appointed Minister of War again following the ascension of Fredric William IV to the throne. In 1846, the fortress of Giżycko was named after him. In 1847 he was promoted to the rank of Field Marshall.

Description of the Boyen Fortress

The fortress is shaped like an irregular hexagon circumscribed on a circle of a radius of 316,34 m. The fortress features six bastions located in the corners of the hexagon, three of which are named after the first names of General von Boyen: Leopold, Ludwig, Herman, while the other three after the General's family motto, i.e. Law (Recht), Light (Licht), Sword (Schwert). The fortress has six defensive fronts located at three levels:

- top (147m AMSL) – keep walls,
- medium (142 m AMSL) – the Sword bastion,
- lower (133-137 m AMSL) – the other fronts.

The fortress was completed in 1856, although some of its buildings were erected in the years to come. The following structures were built before that year:

- the keep's caponiers (1847),
- the Powder Gate (1848),
- ramparts of the lower fronts (early 1850s),
- the Kętrzyńska and Giżycka Gates, the latter featuring a drawbridge, the Powder Gate, ravelins with caponiers at fronts III and IV (1851-1852),
- the Water Gate (1853), used for supplying provisions through the canal leading to lake Niegocin.

Between 1854 and 1855, a Carnot wall was built around the fortress, measuring 2,303 meters in circumference. Between 1850 and 1856, the barracks, the command building and the utility buildings were built. By 1860, two wooden granaries were carried over from the Lyck Fortress built between 1784-86 on an island on lake Śniardwy, and reassembled on the premises of the Boyen Fortress.

Słowniczek

Donżon – ostatni punkt oporu w założeniu fortyfikacyjnym

Kaponiera – obiekt fortyfikacyjny, przeznaczony do prowadzenia ognia skrzydłowego lub skośnego w dwóch przeciwnych kierunkach

Majdan – centralny plac w obozie wojskowym

Rawelin – element w kształcie półksiężyca lub trójkąta, wysunięty przed linię umocnień

Mur Carnota – mur ceglany ze strzelnicami, położony u podnóża wału. Pierwszy raz zastosowany przez francuskiego generała Lazare'a Carnot'a w roku 1772.

Także kolejne lata przynosiły zmiany w krajobrazie twierdzy, a nowe budowle wznoszono aż do czasu II wojny światowej. Warto w tym miejscu wymienić następujące budynki:

- Laboratorium prochowe (1868 r.) oraz arsenał wzniesiony na majdanie twierdzy,
- Warsztaty artyleryjskie wzniesione w 1874 r.,
- Warsztaty amunicyjne w Bastionach Prawo, Leopold i pod wałem Bastionu Miecz (ok. 1880 r.). Te ostatnie, największe, wyposażone są w windę amunicyjną,
- Siedem schronów pogotowia (koniec lat 80. XIX wieku), z których dwa w 1893 r. wyposażono w pancerne wieżyczki obserwacyjne WT90.

Na terenie twierdzy trwały też intensywne prace modernizacyjne. Gdy do miasta brzegiem jeziora Niegocin dotarła Wschodniopruska Kolej Południowa, niezbędna była likwidacja kanału łączącego Bramę Wodną z tym jeziorem oraz przystani

znajdującej się w fosie przed bramą. Tym samym w roku 1868 Brama Wodna stała się zwykłą bramą lądową z mostem zwodzonym i torem kolei wąskotorowej, prowadzącym na majdan twierdzy. Zabezpieczeniu mostów kolejowych na kanale Łuczańskim (Giżyckim) i Niegocińskim służyły wzniesione szańce ziemne.

W 1875 r. przebudowano dwa raweliny na place broni, zaś w latach 1890-1893 wzmocniono betonem sklepienia budynków i kaponier, a także wzniesiono pięć schronów. W tym czasie technika wojskowa rozwijała się wyjątkowo szybko, co znalazło swoje odzwierciedlenie w inwestycjach prowadzonych w twierdzy. Schrony wyposażono w wentylację mechaniczną, co pozwoliło na zamurowanie okien, wzniesiono również 5 baterii dział o kalibrach od 90 do 150 mm, skierowanych w kierunku okolicznych akwenów wodnych. Kolejną innowacją było wzniesienie w 1913 r. pancernego stanowiska peryskopu na wale Bastionu Ludwig. Do 1914 roku na terenie Wyspy Giżyckiej ukończono budowę kolejnych schronów dla piechoty, artylerii, do przechowywania amunicji oraz pełniących funkcje obserwacyjne.

Twierdza Boyen odegrała ważną rolę w dziejach I wojny światowej. Przygotowując się na nadejście wojsk rosyjskich, wojskowi rozpoczęli burzenie w Giżycku budynków utrudniających wymianę ognia, a także wycinkę wysokich drzew. Stosowana przez dowódcę twierdzy płk Hansa Bussego taktyka wypadów w stronę wojsk rosyjskich pozwoliła zmylić przeciwnika co do liczebności załogi twierdzy. Rosjanie szacowali ją na ok. 10 tys. żołnierzy, podczas gdy w rzeczywistości załoga twierdzy była o wiele mniejsza.

Glossary

Donjon – the last stage of resistance in the fortification establishment

Caponier – a type of fortification structure designed for delivering flanking or oblique fire in opposite directions

Maidan – a square in a military camp

Ravelin – the most-forward part of a fortification of a semi-lunar or triangular shape

Carnot Wall – a brick wall with loopholes, located at the foot of the bank. Used for the first time by a French general, Lazare Carnot, in 1772.

The following years brought more changes to the fortress, and new structures kept being erected until WWII, e.g.:

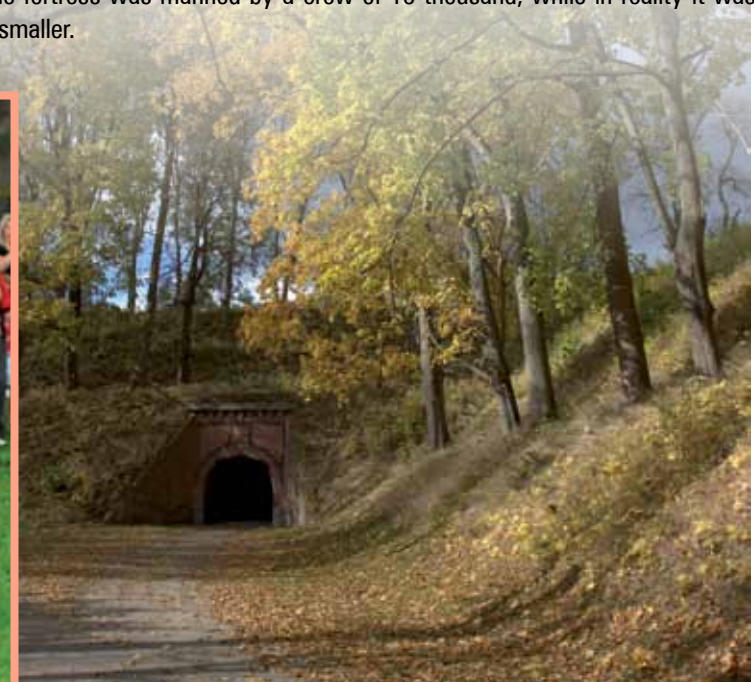
- the powder lab (1868 r.) and armoury built in the maidan,
- artillery workshops built in 1874,
- ammunition workshops in the bastions Law, Leopold, and under the rampart of the Sword bastion (app. 1880) – the latter being the biggest and equipped with an ammunition lift,
- seven emergency shelters (late 1880s), two of which, built in 1893, were equipped with armoured observation turrets WT90.

Over the years, the fortress underwent a thorough modernization. When the East Prussian Southern Railway reached lake Niegocin, the canal linking the Water Gate to the lake, and the harbour located in the moat in front of the gate were no longer

needed. In the same year of 1868, the Water Gate was transformed into a regular land gate equipped with a drawbridge and a narrow gauge railway track leading straight to the maidan. The railway bridges on the Giżycki canal were protected by embankments.

In 1875, two ravelins were transformed into a training ground, and between 1890 and 1893, the ceilings of the buildings and caponiers were reinforced with concrete, and five shelters were built. The military technique was developing very fast, which was reflected in investments carried out in the fortress. The shelters were equipped with a mechanical ventilation system, allowing for windows to be bricked up. Five batteries of 90-150mm cannons facing the nearby lakes were built. Another innovation came in 1913, when an armoured periscope station on the rampart of the Ludwig bastion was built. Up until 1914 in the area of the Giżycka Island the building of the next bunkers for the infantry, gunnery, for storing the ammunition and of an observation function was finished.

The Boyen Fortress played an important role during WWI. Anticipating the advancing Russian troops, the soldiers began to demolish those buildings in Giżycko which stood in the potential line of fire. They also cut down some trees for the same reason. The tactics applied by the fortress's commander, Colonel Hans Busse, consisting in conducting raids against the Russian troops, confused the enemy as to the true number of soldiers defending the fortress. The Russians estimated that the fortress was manned by a crew of 10 thousand, while in reality it was much smaller.

Pod koniec sierpnia 1914 r. wojska rosyjskie pod dowództwem generała Paula von Rennenkampfa okrążyły Giżycko, jednak kolejne próby ataków na twierdzę kończyły się niepowodzeniem. Załoga twierdzy podejmowała kontruderzenia, wypuszczając się do miejscowości sąsiadujących z Giżyckiem, a także udzielała wsparcia operującym w okolicy wojskom niemieckim, np. udostępniając swoją artylerię. Związanie sił rosyjskich w okolicy Giżycka odegrało też niebagatelną rolę w słynnej bitwie pod Tannenbergiem (okolice Olsztynka), przyczyniając się do rozbitcia armii rosyjskiej. 9 września gen. Rennenkampf zarządził odwrót, zaś dzień później załoga twierdzy powróciła do Giżycka.

I wojna światowa potwierdziła słuszność budowy twierdzy na przesmyku między jeziorami w Giżycku. Porażki na innych frontach spowodowały jednak, że Prusy przegrały wojnę. Traktat Wersalski nałożył surowe obostrzenia na prowadzenie nowych inwestycji militarnych przez Niemców. Mimo to, w latach 20. XX wieku w Giżycku wznoszono kolejne schrony. Zostały one jednak wykryte przez Międzynarodową Komisję Kontroli, która nakazała wysadzenie części obiektów. Dopiero konferencja paryska z 1927 r. pozwoliła Niemcom na podjęcie prac przy odnowie umocnień.

W 1936 r. rozpoczęła się budowa Rejonu Umocnionego Giżycko, co odsunęło główne pozycje obronne o ok. 10-12 km od miasta, a tym samym oznaczało spadek

znaczenia militarnego twierdzy. W trakcie II wojny światowej była ona miejscem zakwaterowania oddziałów niemieckich, na jej terenie działał szpital wojskowy oraz znajdował się obóz dla jeńców radzieckich, którzy zgodzili się współpracować z Niemcami. W twierdzy przechowywano także kilkumiesięczne zapotrzebenie i amunicję dla kilkunastu tysięcy żołnierzy.

„W styczniu 1945 r. twierdza została oddana Armii Czerwonej praktycznie bez walki, co tak wzburzyło Hitlera, uważającego Giżycko za jedną z najsilniejszych fortec Prus Wschodnich, że zdymisjonował gen. Hossbacha odpowiedzialnego za jej obronę.”³

Twierdza Boyen wiązana jest też ze sprawą słynnej „Bursztynowej Komnaty”. Według planów gauleitera Prus Wschodnich Ericha Kocha, który miał pieczę nad przechowywanym w Królewcu, zrabowanym arcydziełem sztuki snycerskiej, miało ono być po wojnie eksponowane w filii Muzeum Wielkoniemieckiego Wehrmachtu w giżyckiej Twierdzy Boyen. Skazany za zbrodnie wojenne Erich Koch dokonał życia w polskim więzieniu, nie wyjawiając tajemnicy zniknięcia „Bursztynowej Komnaty”.⁴

³ W.M. Darski, „Giżycko spacerem po mieście” Giżycko 2013, s. 18

⁴ ibid., s. 26

In late August of 1914, the Russian troops commanded by General Paul von Rennenkampf surrounded Giżycko, yet they failed to capture the fortress. The fortress' crew conducted counterattacks consisting in raids to the nearby villages and supporting German troops operating in the area, e.g. by letting them use its artillery. Engaging Russian troops around Giżycko contributed, to a significant degree, to the defeat of the Russian army in the famous battle of Tannenberg (Olszynek surroundings). On 9 September, Gen. Rennenkampf ordered a retreat, and the following day the fortress's crew returned to Giżycko.

WWI proved the decision to build the fortress on the isthmus between the lakes of Giżycko to be right. Nevertheless, as a result of defeats on the other fronts, Prussia lost the war. Despite the strict limitations imposed on the military investments by the Treaty of Versailles, new shelters were built in Giżycko in 1920s. They were, however, discovered by the Inter-Allied Commission of Control, which ordered demolition of some of them. It wasn't until the Paris Conference of 1927, when Germans were allowed to resume reconstruction works to the fortress.

As a result of the construction of the Giżycko Fortified Area in 1936, the main defence lines were moved about 10-12 km from the town, thus diminishing the

strategic importance of the fortress. During WWII, it provided accommodation to German troops and served as a military hospital and a camp for Soviet prisoners of war who agreed to cooperate with Germans. The fortress was also used as a storage site for provisions and ammunition for several thousand troops.

"In January 1945, the fortress surrendered to Russians without fight, which infuriated Hitler – who believed Giżycko to be one of the strongest fortresses of East Prussia – so much that he dismissed its commander, General Hossbach".³

The Boyen Fortress is also linked to the famous "Amber Room" mystery. According to the plans of East Prussia's Gauleiter, Erich Koch, who was put in charge of handling this masterpiece of sculpting after it was stolen from Russians and hidden in Königsberg, the room was to be exhibited in the branch of the Great German Wehrmacht Museum to be located in the Boyen Fortress. Sentenced to death for war crimes, Erich Koch died in a Polish prison, taking the mystery of the room to the grave."⁴

³ W.M. Darski, "Giżycko spacerem po mieście" Giżycko 2013, p. 18

⁴ *ibid.*, p. 26

Wystawa w Laboratorium prochowym
An exhibition in the Powder Laboratory

Makieta Twierdzy Boyen
Scale model of the Boyen Fortress

Po zakończeniu II wojny światowej Giżycko stało się częścią Polski, a twierdzę zajęło Wojsko Polskie, które wycofało się z większej części terenu twierdzy w latach 50. XX wieku. Na zwolnionym przez wojsko terenie, rozpoczęły działalność liczne zakłady, wykorzystujące zabudowania twierdzy do działalności produkcyjnej i magazynowej. Był to także czas wielu adaptacji zabytkowych obiektów i wznoszenia nowych budowli. Koniec działalności produkcyjnej w twierdzy przyniósł przełom polityczny lat 80. i 90. XX wieku, a ostatnim jej wspomnieniem była działalność do 2015 roku zakładów serowarskich na terenie Bastionu Hermann.

W 1992 r. w fosie oraz w miejscu dawnego ravelinu powstał amfiteatr na 3000 osób – miejsce, w którym odbywają się liczne wydarzenia kulturalne. Rok później działalność rozpoczęło Towarzystwo Miłośników Twierdzy Boyen, które przejęło w użytkowanie pozostałą część twierdzy. Zainicjowane prace konserwatorskie i porządkowe pozwoliły dostosować twierdzę do potrzeb turystów – powstało m.in. schronisko młodzieżowe, muzeum oraz kawiarnia i dyskoteka. Wyznaczono trasy turystyczne i wyposażono je w obiekty małej architektury, ułatwiające zwiedzanie zabytkowego obiektu. Cenna była współpraca ze służbami konserwatorskimi i Wydziałem Architektury Politechniki Warszawskiej, która jest kontynuowana przez miasto do dziś.

Smutnymi wydarzeniami w najnowszej historii twierdzy były pożary, które zniszczyły pozostałości budynku ćwiczeń, dwa spichlerze oraz wnętrze i pokrycie budynku poczty gołębiej. Z kolei nowym impulsem dla rozwoju obiektu z myślą o mieszkańcach, turystach i inwestorach są podejmowane przez giżycki samorząd działania zmierzające do ożywienia Twierdzy Boyen i budowania marki znanej w Polsce i za granicą. Ze wsparciem unijnych funduszy opracowywane są dokumenty i realizowane kolejne inwestycje. Prowadzona jest także szeroka kampania promocyjna giżyckiej fortyfikacji. Od roku 2008 obiektem w imieniu miasta zarządza Giżyckie Centrum Kultury.

Warsztat zbrojmistrza
Armourer's Workshop

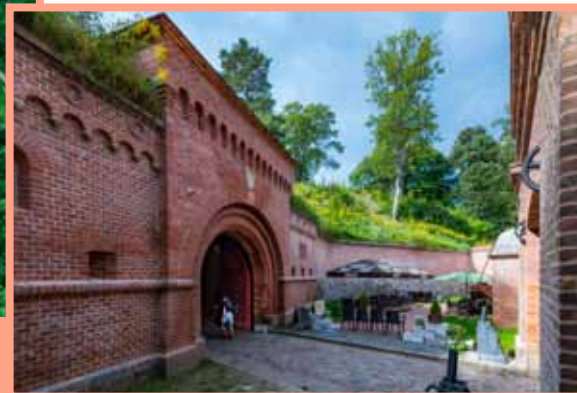
Following WWII, Giżycko was annexed to Poland and the fortress was taken over by the Polish Armed Forces. From 1950s, when the army moved out, it was used as a storage and production facility. The end of the production activity in the fortress was brought by the political breakthrough of the '80 and the '90, and its last memory was the activity of the cheese-making plants up until 2015 in the area of the Hermann outpost.

In 1992, an open-air theatre for 3000 spectators was built partly in the moat and partly in the place where a ravelin was once located. A year later, the Boyen Fortress Enthusiasts Society was established and took over the management of the other part of the complex. Following renovation works, the fortress was adapted for tourist purposes – a youth hostel was created, along with a museum, a cafe and a disco. In addition, tourist routes were marked out and equipped with the necessary facilities. All these works were performed in cooperation with the historical sites conservation authorities and the Faculty of Architecture of the Warsaw University of Technology.

In recent history the fortress has suffered from several fires that have devastated the remnants of the drill building, two granaries and the pigeon post building. Fortunately, the authorities of Giżycko continuously revive the fortress and turn it into a strong brand recognized in Poland and abroad, hoping that it will attract investors and benefit the town and its people. The necessary documents are prepared to this effect and some investments co-founded by the EU are underway. The wide spread promotional campaign of the Giżycko fortress is pending. Since 2008, the complex has been managed on behalf of the town's authorities by the Giżycko Cultural Centre.

Laboratorium prochowe
Gunpowder Laboratory

Zwiedzanie Twierdzy Boyen

Autorzy rozdziału: Stefania Maślij, Marcin Kędziński

Zwiedzanie fortyfikacji proponujemy rozpocząć od **Bramy Giżyckiej** (wejście do twierdzy). Z uwagi na położenie od wschodu jest to najsilniej umocniona brama, składająca się z dwóch przejść pod wałami (potern), rozdzielonych suchą fosą i murem Carnota. Po pokonaniu drugiej poterny wchodzimy na dziedziniec Bramy Giżyckiej, gdzie obecnie znajduje się kasa twierdzy, plan sytuacyjny i stanowiska z pamiątkami.

Po zapoznaniu się z wewnętrzną częścią bramy warto ruszyć zgodnie z oznaczeniami kierunku zwiedzania. Pierwszym obiektem jest zbudowany w latach 1850-52 **budynek koszarowy (koszarowiec)**. Jest to ceglany obiekt trzykondygnacyjny, przeznaczony dla ok. 500 żołnierzy. Obecnie znajduje się w nim galeria. Oprócz militariów prezentowane są tu eksponaty znalezione na terenie twierdzy, kopie niektórych dokumentów oraz interesująca makieta twierdzy, która ułatwi nam lepsze jej poznanie.

Po wyjściu z galerii widzimy dwa wejścia do pomieszczeń usytuowanych pod wałem. **Stanowisko obserwacyjne piechoty** (1897 r.) to jedyny taki obiekt na terenie twierdzy. Warto zwrócić uwagę na stałą kopułę pancerną o grubości 20 cm i wadze ponad 9 ton. Służyła ona do obserwacji przedpola i kierowania ogniem artylerii.

Obok wejścia do stanowiska obserwacyjnego zlokalizowano **warsztat amunicyjny** (1883 r.) z ręczną windą do transportu pocisków na wał. Posiada on sześć pomieszczeń, w tym magazyn prochu, magazyn pocisków, pomieszczenie do uzbrajania pocisków i pomieszczenie z windą na wał, a także połączenie tubą głosową ze stanowiskiem obserwacyjnym i schronem pogotowia.

Przy schodach na wał po prawej stronie znajduje się latryna „bomboodporna” – pomieszczenia sanitarne umieszczone pod wałem – oddzielne dla żołnierzy, podoficerów i oficerów. Po wejściu na wał docieramy do schronu pogotowia (1883 r.) przeznaczonego do obsługi dział na wałach. Jest on wykonany z cegły i połączony szybem windy z laboratorium amunicyjnym. Idąc dalej, zobaczymy **kopułę stanowiska obserwacyjnego**, którego wewnętrzną część mogliśmy już zwiedzić. Stojąc na koronie wału, widzimy otaczające twierdzę wały. Należy pamiętać, iż przed I wojną światową usunięto zadrzewienie wokół twierdzy (obecnie znów widoczne), co dawało możliwość prowadzenia obserwacji na odległość do 20 km.

Następnie mijamy stanowiska artylerii, zagłębienia ziemne wzdłuż korony wału, przeznaczone dla dział i ich załóg. Dobrze zachowane są schowki na amunicję. Na wysokości barierki osiągamy widoczną pod nami **Bramę Prochową** (1848 r.), która służyła do zaopatrywania pododdziałów znajdujących się poza twierdzą. Po obu stronach bramy, pod wałem ziemnym, umieszczone były magazynki amunicji. Widoczne są dwa kojce artyleryjskie: z lewej – Bastionu Miecz (jednokondygnacyjny), a z prawej – Bastionu Prawo (dwukondygnacyjny).

14

Brama Giżycka
Giżycka Gate

Brama Prochowa
Powder Gate

Stanowisko obserwacyjne
Observation post

A sightseeing tour of the fortress

Authors: Stefania Maślij, Marcin Kędzierski

We suggest that you start your visit to the fortress from **the Giżycko Gate**, which serves as the main entrance to the complex. Located in the east, it is the strongest fortified gate of the facility, consisting of two passages beneath the ramparts (posterns) separated by a dry moat and a Carnot wall. After passing the second postern, you will enter the Giżycko Gate courtyard, where the ticket office is located, along with a plan of the fortress and a souvenir shop.

We suggest that you follow the marked route from there. The first building you will encounter on the way is the **barracks**. This three-storey brick building could house app. 500 men. It is now home to a gallery. Apart from objects of military use, you will find there copies of some documents and an interesting model of the fortress, giving you a better idea of its layout and location.

After leaving the gallery you will encounter two entrances leading to facilities located under the rampart. The **infantry observation post** (1897) is the only such object on the premises of the fortress. Pay attention to the 20 cm thick 90-tonne armoured dome which was once used for observation purposes and for calculating coordinates for the artillery fire.

Next to the entrance to the observation post is the **ammunition workshop** (1883) with a manually operated lift for transporting artillery shells to the rampart. It con-

sists of six rooms, including a powder storage, an ammunition storage, a room for arming the artillery shells, a room with a lift, as well as a room equipped with a speaking tube facilitating communication with the observation post and the emergency shelter.

Next to the stairs leading to the rampart is a “bomb proof” latrine – i.e. sanitary facilities located underneath the rampart – separately for soldiers, non-commissioned officers and officers. After climbing the rampart, you will encounter the **emergency room** (1883) from which cannons were operated. It is made of brick and connected by a lift shaft to the ammunition lab. Further down the route you will come across the dome of the **observation post**. From there a view stretches out over the embankments surrounding the fortress. The trees once surrounding the complex were cut down before WWI (they have grown back over the years), as a result of which the view from the top of the fortress stretched out over 20 kilometres.

Next, you will go past the artillery posts, dips along the rampart in which cannons and their crews once stood. Ammunition compartments are well preserved. After reaching the railing you will see **the Powder Gate** (1848), which was used to supply provisions to the subunits stationed outside the fortress. On both sides of the gate, beneath the rampart, ammunition compartments were located. From there you will see two caponiers: to your left – the Sword Bastion caponier (the single story-building), to your right – the Law Bastion caponier (the two-storey building).

Koszarowiec
Barracks

Brama Giżycka
Giżycka Gate

W fosie widać współczesny **amfiteatr** na 3000 osób. W okresie letnim odbywają się tutaj koncerty, występy kabaretowe i festiwale muzyczne. Naprzeciwko, po drugiej stronie fosy, z lewej i z prawej strony amfiteatru widoczne są ceglane półkaponiery rawelinowe i magazynki amunicji, a w głębi krata forteczna.

Idąc dalej osiągamy po prawej stronie **laboratorium prochowe** z 1868 r. Służyło ono do przygotowywania prochu, badania materiałów wybuchowych i uzbrajania pocisków. Na obu końcach korytarza w kształcie łuku znajdowały się magazynki amunicji i wyjścia poternami (pod wałem). Do laboratorium prochowego prowadzi schody. Na dole w pomieszczeniach mieści się ekspozycja związana z uzbrojeniem twierdzy oraz sala wideo, gdzie prezentowane są materiały filmowe dotyczące historii i ciekawostek fortu. Po zwiedzeniu laboratorium schodami możemy udać się ponownie na wał twierdzy, kierując się do narożnika bastionu.

Na narożniku bastionu znajduje się punkt widokowy na jezioro Niegocin. Przy dobrej przejrzystości powietrza widoczność sięga nawet kilkunastu kilometrów. Idąc dalej ścieżką po koronie wału dochodzimy do kolejnego punktu widokowego, który znajduje się przed zejściem z wałów w kierunku piekarni. Mamy tu doskonałą widoczność na **Bramę Wodną** i dwa koczki artyleryjskie oraz **mur Carnota**. Schodzimy i zbliżamy się do dwukondygnacyjnego koczka artyleryjskiego Bastionu Prawo.

Widoczne od zewnątrz dwupoziomowe otwory strzelnicze służyły do prowadzenia ognia wzdłuż fosy i przedpola Bramy Wodnej. Zachowały się schody między kondygnacjami, ślady mocowania dział kalibru 37 mm zamontowanych w czasie modernizacji twierdzy w latach 1890-93, kominki do ogrzewania i latryny.

Jeżeli posiadamy latarkę, możemy zejść na dół do pomieszczeń ze stanowiskami dla karabinów. Dalej przechodzimy poterną pod wałem i wchodzimy do zespołu **piekarni** (1853 r.). W jedenastu pomieszczeniach znajdowały się: magazyny mąki, chleba, agregat prądotwórczy (po modernizacji), trzy piece do wypieku chleba, ubojnia, masarnia i studnia. Naprzeciwko, w latach 1890 – 1893, wybudowano jeden z pięciu, schronów kompanijnych, który posiadał osiem pomieszczeń, ogrzewanie, studnię i latrynę. Przez **Bramę Wodną** odbywało się zaopatrzenie twierdzy bezpośrednio barkami z jeziora Niegocin, jednak po uruchomieniu linii kolejowej w 1868 r. kanał zasypano. Od tego czasu była to zapasowa droga zaopatrzenia. W bramie był uchylny most, który po podniesieniu stanowił zamknięcie bramy. Na zworniku łuku bramy widoczna jest data budowy – 1853.

Od Bramy Wodnej idziemy w kierunku dwóch magazynów żywności, które zostały przewiezione w 1849 r. z wyspy Czarczi Ostrów na jez. Śniardwy (w 1997 r. uległy one pożarowi). W XVIII wieku na wyspie znajdował się Fort Lyck, zaś po jego likwidacji spichlerze przewieziono do Giżycka, obudowano murem z cegły i wykorzystywano na magazyny sucharów i mąki.

Amfiteatr
Open-air theatre

Poterna prowadząca do piekarni i Bramy Wodnej
Postern exit to the bakery and Water Gate

Mur Carnota
Carnot Wall

Laboratorium prochowe
Powder lab

In the moat we can see a modern amphitheater for 3000 people. Concerts, cabaret performances and music festivals take place here during the summer period. On the other side of the moat are brick-made semi-caponiers, ammunition compartments, and a grated gate in the background.

Further down the route you will encounter the **powder lab** built in 1868. It was originally used for preparing powder, inspecting explosives and arming artillery shells. At both ends of the arch-shaped corridor were ammunition compartments and postern exits (beneath the rampart). There are stairs leading to the Powder Laboratory. In the rooms downstairs there is an exposition about the fortress armament and a video room, where the video materials about the fortress' history and tidbits are shown. After having visited the laboratory, we can take the stairs to reach the bank of the fortress again, heading to the corner of the stronghold.

In the corner of the Bastion is an observation post with a view to lake Niegocin – if the air is clear enough, the view stretches out over several kilometres. If you proceed down the path, you will reach another viewing point located just before the descent toward the bakery. From there you will have a good view to the **Water Gate**, the two caponiers and the **Carnot wall**. On the way down, you will

approach the two-storey caponier of the Law Bastion. The two-level cannon ports were once used to deliver fire along the moat and the area located in front of the Water Gate. The stairs connecting the storeys have survived until today, so have the places in which 37 mm cannons were mounted during the modernization of the fortress of 1890 and 1893, as well as fireplaces and latrines.

If you are equipped with a torch, you should go down to the rooms featuring rifle ports. You will walk beneath the postern under the ravelin and enter the **bakery complex** (1853). In eleven rooms there were: flour and bread inventories, a power generator (after the modernization), three furnaces to bake the bread, an abattoir, the butcher's, and a well. On the opposite, in 1890-1893, one of the five company bunkers was built and it included 8 rooms, a heating system, a well, and a latrine. Provisions were supplied through the **Water Gate** by barges coming from lake Niegocin, however, in 1868, following the construction of the railway track, the canal was buried. Since then, it served as an emergency supply route. The gate featured a drawbridge, which also served as a door. The inscription at the top of the gate says "1853."

From the Water Gate proceed toward two food stores, brought to the fortress in 1849 from from Czarczi Ostrów Island on lake Śniardwy (they were lost to a fire in 1997). In the 19th century the island was home to Fort Lyck, following the liquidation of which, its granaries were brought to Giżycko, covered with a brick wall and used as rusk and flour stores.

Brama Wodna
Water Gate

Piekarnia
Bakery complex

Idąc w kierunku **centrum majdanu** przemieszczamy się wzdłuż spichlerzy i wchodzimy na centralny plac twierdzy, skąd w pierwszych latach budowy wydobywano ziemię do usypania wałów i obwarowań ziemnych. Część majdanu miała być portem dla barek, dlatego rozmiary obecnie widocznego placu są znaczne. W 1963 r. teren zaadaptowano na zakłady drobiarskie, w związku z czym część budynków została znacznie przebudowana. Kierując się asfaltowym deptakiem, dochodzimy do budynku z nr 19, odrestaurowanego Warsztatu Zbrojmistra, gdzie w całorocznie dostępnych pomieszczeniach, obejrzeć możemy ekspozycję kowalską oraz wystawy czasowe.

Przed wejściem na rampę prowadzącą do **Bramy Giżyckiej i Kętrzyńskiej** mamy niewielki dziedziniec, na którym zachowało się kilka budynków z okresu wojkowego. Największy z nich, z wykorzystaniem muru pruskiego to dawna sala ćwiczeń, w której żołnierze poprawiali kondycję fizyczną. Przy wale ulokowano warsztat artyleryjski, w którym dokonywano napraw dział artyleryjskich. Obok znajduje się dwupiętrowa **stacja gołębi pocztowych**, przeznaczona dla około 700 ptaków. Najciekawszym budynkiem w tej części twierdzy jest odrestaurowana, dzięki pozyskanym funduszom europejskim, wozownia. Dziś pełni rolę pawilonu wystawienniczego, gdzie oprócz ekspozycji związanej z komunikacją konną fortu prezentowane są również wystawy okresowe.

Wchodzimy na rampę, która służyła do komunikacji z bramami i dochodzimy do rozwidlenia, skąd krótszą drogą możemy kierować się już do **Bramy Giżyckiej**. Z kolei jeśli zdecydujemy się pójść w lewo, będziemy mogli odwiedzić jeszcze kilka historycznych obiektów znajdujących się po stronie zachodniej i północnej twierdzy.

Docieramy do Bramy Kętrzyńskiej, wybudowanej w latach 1851-52. Po obu stronach wjazdu znajdowały się schrony dla załogi i wartownie. Brama zamykana była stalowymi wrotami, a od fosy zwodzonym mostem. Bardzo bogata w dekoracyjne detale architektoniczne. Z wału nad bramą widać po lewej stronie kojec artyleryjski Bastionu Herman, zaś po prawej – kojec artyleryjski Bastionu Leopold. Widać stąd też wrota bramy, mostek, fosę i drogę prowadzącą na zewnątrz twierdzy.

Wozownia
Coach House

Ekspozycja Wozownia
Coach House Exposition

Laboratorium Prochowe
Powder Laboratory

On your way back to the **maidan** you will walk along granaries and enter the central courtyard, from which soil for the construction of the ramparts and embankments was excavated at the beginning of the construction of the fortress. A part of the maidan was originally supposed to serve as a harbour for barges, hence the size of the courtyard. In 1963, some of the buildings were significantly modified to house a poultry processing plant. Following the paved walkway, we get to the building nr 19, which is a restored Armourer's Workshop where we can see a permanent blacksmithing exhibition as well as temporary displays.

In front of the entrance to the ramp leading to the **Giżycka** and **Kętrzyńska Gate** we have a small-sized yard, in which a few buildings from the military period have remained. The largest of them, with a Prussian wall, is an old-time gym, used by the soldiers to improve their physical condition. There is a gunnery workshop located by the bank, in which the repairs of the gunnery cannons were carried out. A two-storied **station for carrier pigeons** is placed besides, intended to accommodate around 700 birds. The most interesting building in this part of the fortress is the renovated, thanks to the funds obtained from the EU, coach house. Today it functions as an exhibition pavilion, where, except the exposition of the horse-drawn communication of the fortress, are represented also periodic displays.

Follow the ramp which once connected the gates and take the shorter of the two routes to get to the **Giżycka Gate**. If you choose to go left, you will encounter a few more historical buildings located in the western and eastern parts of the fortress.

You are now at the **Kętrzyn Gate**, built between 1851 and 1852. On both sides of the entrance you will see shelters and guardhouses. The gate once featured a steel door and a drawbridge. It has numerous architectural ornaments. From the rampart above the gate, to your left, you will see the caponier of the Herman Bastion, and to your right, the caponier of the Leopold Bastion. The view stretches out over the gates, the bridge, the moat and the road leading outside the fortress.

W oddali po lewej stronie widzimy **półkaponierę rawelinową** (1854-55). Pierwotnie była to budowla wolnostojąca, dwukondygnacyjna, z otworami strzelniczymi w dwóch kierunkach – przedpoła zachodniego i fosy. W 1874 r. strzelnice zachodnie zamurowano, obsypano ziemią z trzech stron, usunięto strop między kondygnacjami i przystosowano na kaplicę. Uwagę zwraca oryginalny, funkcjonujący do dziś system odwodnienia stropu, który odprowadza wodę kanałami w ścianach działowych.

Kierujemy się w prawo poruszając się po koronie wału i osiągamy jedno ze stanowisk obserwacyjnych. Zbliżamy się do donżonu twierdzy, czyli miejsca ostatniego oporu, wydzielonego w fortyfikacji dodatkowym wałem i poterną pod nim, łączącą obszar z centralną częścią obiektu. Na dziedzińcu donżonu znajdują się dwie studnie o głębokości 28 m (20 m do lustra wody), trzecia studnia znajdowała się w schronie piechoty. Jednopiętrowy budynek koszarowy mógł pomieścić 550 żołnierzy w 34 pomieszczeniach mieszkalnych ogrzewanych piecami kaflowymi z korytarza. W budynku tym w czasie II wojny światowej funkcjonował szpital.

Z dziedzińca wracamy na **wał ziemny**. Idąc wytyczoną ścieżką, ujrzymy po lewej stronie z góry ostatnią, trzecią kaponierę donżonu w kształcie litery „V”. Docieramy do stanowiska obserwacyjnego piechoty (1893 r.) z pancerną kopułką obrotową, które jest najwyżej położonym punktem twierdzy (147 m n.p.m.). Widać tu resztki pomostów, uchwyty, drabiny i prowadnice obrotowej kopuły. Tam też mieścił się schron pogotowia bojowego. Docieramy do stanowiska **peryskopu** z 1913 r., które mieści się w pobliżu Bramy Giżyckiej. Wewnątrz pomieszczenia dla obsługi znajdują się pozostałości podstawy peryskopu, drabinek żelaznych i drzwi dwudzielnych. Z tego miejsca widoczny jest także kompanijny schron piechoty (1890-1893), jeden z pięciu w twierdzy – przeznaczony dla załogi donżonu. Składa się z on z sześciu pomieszczeń. Po 1907 r. zamurowano część wejść i okien oraz zamontowano nową wentylację przystosowując obiekt do pełnienia funkcji schronu i magazynu.

Przy stanowisku peryskopu ukazuje się nam interesujący widok na dwie poterne Bramy Giżyckiej, kaponierę strzelecką w kształcie litery „U” oraz suchą fosę. Pośród drzewami częściowo widoczna jest zabudowa Giżycka. Schodami schodzimy na dziedzińiec Bramy Giżyckiej, gdzie kończymy nasz spacer.

Brama Kętrzyńska
Kętrzyńska Gate

Peryskop
Periscope

In the distance, to your left, you will see a **semi-caponier** (1854-55). It was originally a two-storey building with rifle ports allowing to deliver fire in two directions – toward the western foreground and the moat. In 1874, the western rifle ports were bricked up and covered with soil. The ceiling between the floors was removed and the building was turned into a chapel. Pay attention to the original and still working system for removing water from the ceiling through drains located in the division walls.

Keep walking right along the rampart until you get to one of the observation posts. You will come across the keep, i.e. the last resort, separated from the rest of the fortifications by an additional rampart and a postern linking it to the central part of the complex. There are two wells in the courtyard of the keep, each 28 m deep (20 meters to the water surface). There used to be one more well in the infantry shelter. The single-storey building could house as many as 550 men in 34 rooms heated by ceramic stoves located in the corridor. During WWII, the building was used as an emergency hospital.

Continue up the **rampart**. To your left you will see the last, V-shaped caponier of the keep. You will get to the infantry observation post (1893) once featuring a revolving armoured dome. This is the highest point of the fortress (147 m AMSL). You can see the remnants of bridges, grips, ladders and guides of the dome. This is also where the combat emergency shelter was located. Next object on the way is the periscope post built in 1913, located near the Giżycko Gate. Inside the post you will find what's left of the base of the **periscope**, iron ladders and a two-wing door. From there you will see an infantry shelter (1890-1893), one of five similar shelters scattered around the fortress, dedicated to the keep's crew. It consists of five rooms. After 1907, some of the doors and windows were bricked up and a new ventilation system was installed in order for the building to work as both a shelter and a warehouse. The view from the periscope post stretches out over two posterns of the Giżycko Gate, the U-shaped caponier and the dry moat. You can also see some of the town's buildings showing through the trees. Take the stairs to the courtyard of the Giżycka Gate. The tour ends there.

Poterna
A postern

Turystyka aktywna i wydarzenia kulturalne w Twierdzy Boyen

Na terenie XIX-wiecznej fortyfikacji:

- Odbývają się liczne wydarzenia kulturalne i rekreacyjne, w tym imprezy cykliczne takie jak największy w Polsce festiwal hip-hopowy „Mazury HIP-HOP Festiwal”, czy coroczne Święto Twierdzy Boyen, bogate w inscenizacje historyczne z udziałem grup rekonstrukcyjnych. W Twierdzy Boyen odbywa się Festiwal Fantastyki i Zlot Pojazdów Zabytkowych. Wyjątkowych wrażeń może dostarczyć także nocne zwiedzanie organizowane w sezonie letnim oraz wydarzenia proponowane corocznie na Noc Muzeów.
- Swą siedzibę ma klub motocyklowy, a wspólne spotkania i prace nad odnawianiem starych motocykli zapoczątkowały w 1995 r. zorganizowaniem pierwszego Międzynarodowego Zlotu Motocyklowego, który na stałe zagościł w kalendarzu imprez odbywających się w twierdzy.
- W zabytkowych wnętrzach koszarowca, laboratorium prochowego i wozowni znajduje się galeria, gdzie odbywają się liczne wystawy historyczne, militarne oraz malarstwa, rzeźby i fotografii. Galerię odwiedziły między innymi znamienite prace Salvadora Dalego, Pabla Picassa, Durera, Rembrandta, Canaletta, a także Daniela Chodowieckiego i Zdzisława Beksińskiego.
- Istnieją 3 trasy turystyczne o różnym poziomie trudności.
- Istnieje możliwość organizacji rozmaitych gier terenowych i wydarzeń kulturalnych w porozumieniu z Giżyckim Centrum Kultury, zarządcą obiektu.
- Tuż przy Twierdzy nad jez. Popówka Mała zlokalizowany jest również teren rekreacyjno-sportowy z parkiem linowym i wyciągiem dla nart wodnych.

Active tourism and cultural events in the Boyen Fortress

- Many cultural and recreational events are organized, including recurrent shows like the largest in Poland hip hop festival „Mazury HIP-HOP Festival” or the annual Boyen Fortress Day, abundant in historical stagings involving reconstruction groups. In the Boyen Fortress The Science Fiction Festival and Vintage Car Rally are held. Night-time visiting organized in the summer period can provide unusual impressions, as well as the events proposed every year during the Long Night of Museums.
- The fortress is home to a motorcycle club. The history of meetings of motorcycle lovers dates back to 1995, when the first International Motorcycle Rally was held – now a regular event taking place at the fortress.
- In the antique inside of the barrack, the powder laboratory, and the coach house there is a gallery, where numerous historical, military, paintings, sculptures and photography exhibitions are held. The gallery was visited by many outstanding works of Salvador Dali, Pablo Picasso, Durer, Rembrandt, Canaletto, as well as Daniel Chodowiecki i Zdzisław Beksiński, among many others.
- The fortress offers 3 tourist routes of varied difficulty.
- It is home to the Great Masurian Lakes Branch of the Polish Tourist and Sight-seeing Society.
- The Fortress offers the possibility to organize different sports and cultural events in cooperation with the Giżycko Cultural Centre, the fortress’s administrator.

Potencjał inwestycyjny Twierdzy

Miasto Giżycko planuje rozwój Twierdzy Boyen tak, by służyła ona zarówno mieszkańcom miasta, turystom, jak i inwestorom z całego świata. Aktywnie pozyskiwane są środki z zewnętrznych źródeł finansowania. Wśród ciekawych inicjatyw warto wymienić udział w projekcie „Kulturowo-turystyczny szlak nadbałtyckich twierdz” („Baltic Culture and Tourism Route Fortresses”), współfinansowanym przez Unię Europejską. Pozyskano również ponad 3 mln zł z Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na adaptację laboratorium prochowego na muzeum broni i pracownię dydaktyczną oraz na adaptację stajni z wozownią na salę wystawienniczą. Wśród ostatnich sukcesów jest także pozyskanie dotacji z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na odrestaurowanie części Muru Carnot’a i ze środków unijnych (1,6 mln zł RPO WM) na renowację Warsztatu zbrojmistrza wraz zagospodarowaniem otoczenia i zakupem replik armat. Teraz obiekt pełni funkcje kulturalno-edukacyjne.

Dla zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej obiektu, dla terenu Twierdzy Boyen zostało opracowane studium wykonalności, a w ramach innego projektu unijnego udało się pozyskać środki na uzbrojenie terenu fortyfikacji.

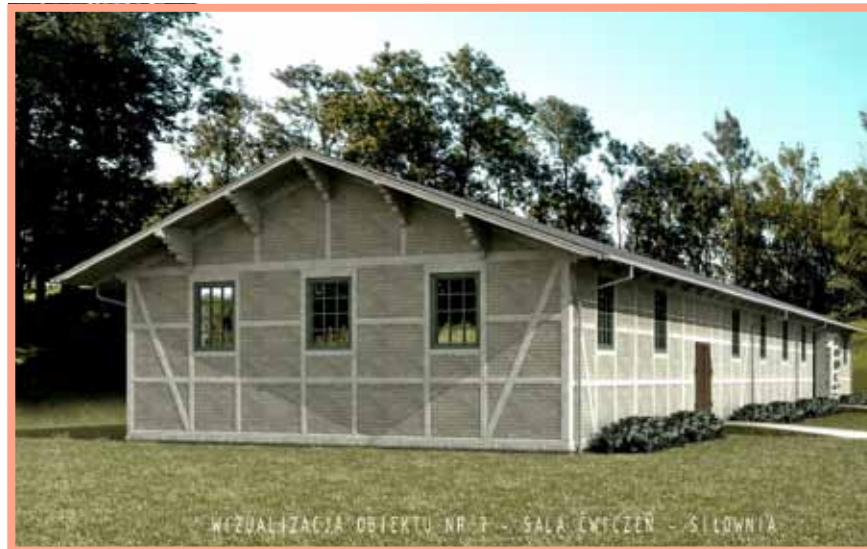
Propozycją studium jest przystosowanie zabytkowych budynków do nowych celów.

W Twierdzy Boyen mają powstać obiekty o zróżnicowanym standardzie, obiekty rekreacyjne, sportowe i lokale gastronomiczne. Stworzona zostanie infrastruktura dla organizacji imprez plenerowych oraz kulturalno-rozrywkowych, jak między innymi sala widowiskowo – konferencyjna, zaś istniejący amfiteatr zostanie przebudowany i zadaszony. Powstaną również ścieżki dydaktyczne i rekreacyjne.

W koncepcji zagospodarowania zakłada się, że inwestorzy prywatni przejmą część związaną z działalnością rekreacyjną o wyższym standardzie i gastronomią, natomiast podmiot powiązany z miastem obejmie w zarząd tereny, na których znajdować się będą obiekty muzealne, pracownie artystyczne, mała gastronomia oraz zaplecza pomocnicze.

O atrakcyjności twierdzy dla inwestorów decyduje kilka czynników:

- Sytuacja własnościowa twierdzy i większości terenów Wyspy Giżyckiej, należących do miasta jest przejrzysta.
- Zasoby kubaturowe i terenowe twierdzy stwarzają ogromny potencjał dla działalności komercyjnej, dydaktycznej i turystycznej.
- Wyspa Giżycka, na której znajduje się twierdza, to miejsce o unikatowych walorach przyrodniczych.
- W obiekcie przeprowadzono prace z zakresu ochrony zabytków.
- Wokół Twierdzy Boyen rozbudowywana jest baza sportowa.
- Jest projekt rozbudowy terenów rekreacyjnych wokół fortyfikacji (m.in. ścieżki rowerowe i trasy rekreacyjne).
- Istotny jest wzrost zainteresowania tematyką historyczną, szczególnie okresem I wojny św.
- Twierdza odnotowuje też wzrost o 100% liczby odwiedzających na przestrzeni lat 2014-2018.

The investment potential of the fortress

The authorities of Gizycko plan to develop the fortress so that it can benefit the town, tourists and investors from all over the world. The authorities have been very active obtaining funding for investments, the most interesting of which is “The Baltic Fortresses Cultural and Tourist Route,” co-financed by the European Union. Over 3 million zloty was obtained from the Regional Operating Program Warmia and Masuria to convert the Powder Laboratory into a weapon museum and a didactical workshop, and for converting the stables and the coach house into an exhibition hall. Among the latest success there is also winning subsidies from the Ministry of Culture and National Heritage to renovate a part of the Carnot Wall and EU subsidies (1,6mln PLN RPO WM) to renovate the Armourer’s Workshop, purchase cannons replicas and restore the surroundings. At the moment, the location serves as a cultural and educational venue.

To increase the investment attractiveness of the fortress, a feasibility study has been prepared and funds have been obtained through an UE project to connect the complex to the town’s utilities infrastructure.

The above-mentioned study suggests adapting the historical buildings to new purposes. The plan is to create facilities of a varied standard, along with sports, recreation and catering facilities. Furthermore, infrastructure is to be developed to allow holding outdoor events. To this effect, the authorities plan to build an auditorium, and to revamp and roof the open-air theatre. They also plan to create educational and recreational routes inside the fortress.

The development plan assumes that private investors will handle the higher-standard recreation and catering facilities, while the town will manage museums, art workshops and fast food facilities.

The following factors should make the fortress attractive to investors:

- the title to the fortress and most of the Gizycko Island is held by the town,
- the buildings and the area of the fortress offer a huge potential for commerce, education and tourism,
- The Gizycko Island on which the fortress is located features unique nature,
- The fortress has undergone conservation works
- A sporting center is being extended around the Boyen Fortress.
- There is a project to extend the recreational areas around the fortification (including cycling paths and recreational trails).
- The growth of interests in historical subject area is significant, especially in the period of the I World War.
- The fortress records a 100% growth in the number of visitors over the years 2014-2018.

Informacje praktyczne

Adres

Twierdza Boyen
ul. Turystyczna 1
11-500 Giżycko
www.boyen.gizycko.pl
twierdza@gizycko.pl
tel.: +48 87 428 83 93

Zarządca fortyfikacji:

Giżyckie Centrum Kultury
ul. Konarskiego 8
11-500 Giżycko
tel. +48 87 428 43 26
www.gizyckiecentrumkultury.pl
e-mail: info@gck.gizycko.pl

Właściciel fortyfikacji:

Urząd Miejski w Giżycku
al. 1 Maja 14
11-500 Giżycko
tel.: +48 87 7324 111
www.gizycko.pl
e-mail: urzadz@gizycko.pl

Cennik, godziny otwarcia, informacje dotyczące zwiedzania i przewodników po twierdzy, a także informacje o koncepcji jej zagospodarowania można znaleźć na stronie: www.boyen.gizycko.pl.

Practical information

Address

Boyen Fortress
Turystyczna 1, str.
11-500 Giżycko, Poland
www.boyen.gizycko.pl
twierdza@gizycko.pl
phone: +48 87 428 83 93

Management of the fortress

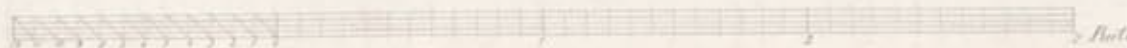
Giżycko Culture Centre
Konarskiego 8 str.
11-500 Giżycko
phone: +48 87 428 43 26
www.gizyckiecentrumkultury.pl
e-mail: info@gck.gizycko.pl

Owner of the fortress

Giżycko Town Council
1 Maja 14 str.
11-500 Giżycko
phone: +48 87 7324 111
www.gizycko.pl
e-mail: urzadz@gizycko.pl

Ticket prices, opening hours, information on sightseeing and guided tours, information about the development of the fortress available at: www.boyen.gizycko.pl.

LÖTZENER THOR.
innere Ansicht.

*Widmung
des Lötzen Thor
in Königsberg
am 1. März 1864
v. P. J. P.
Major Carl Eschling*

**GODZINY OTWIERANIA MOSTU OBROTOWEGO
SWING BRIDGE OPERATING HOURS**

10.30 - 11.00	11.05 - 12.30
12.35 - 14.25	14.30 - 17.20
17.25 - 18.25	18.30 - 10.25

**Urząd Miejski w Giżycku
/ Giżycko Town Council**
Al. 1 Maja 14, 11-500 Giżycko
e-mail: urzad@gizycko.pl
www.gizycko.pl
tel. +48 87 7324 111

Opracowanie / Editing:
Biuro Promocji i Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego w Giżycku
Publikacja wydana na zlecenie Biura Promocji i Polityki
Społecznej Urzędu Miejskiego w Giżycku
Published on the commission of Giżycko Town Council,
Department of Promotion and Social Policy

Wydawca / Publisher: drukarniaonline.pl Edward Świrkwicz
Projekt i DTP / Layout & DTP: Jacek Szymański
Zdjęcia / Photographies: Archiwum Urzędu Miejskiego w Giżycku,
Tomasz Karolski, Michał Bartkowski, Marcin Harasymenko, Adrian
Mielnik, Małgorzata Kulas-Szyrmer, Ewelina Aleksyuk, Wojciech
Stawicki, Centrum Promocji i Informacji Turystycznej w Giżycku,
Krzysztof Nowosielski, Sławomir Kędziński, Dariusz Skrzypek,
archiwum Giżyckiego Centrum Kultury, Twierdza Boyen

Odwiedź
Giżycko
online

Visit
Giżycko
online

kursnaGIŻYCKO

@gizycko

@gizycko_official

@MiastoGiżyckooofficial

Egzemplarz bezpłatny
Not for sale

ISBN 978-83-937757-4-3